

Matešić: Već za nekoliko godina konkurentnost bez održivosti neće postojati

Pretraži ...



Za nas u Hrvatskom poslovnom savjetu za održivi razvoj (HRPSOR), veliko je razočaranje i poraz politike EU te provedbe Europskog zelenog plana i klimatskih ciljeva, prihvaćanje novih pravila kojim se sužava krug obveznika izvještavanja o održivosti. Ne samo da je sad, prema novim pravilima, broj obveznika izvještavanja manji nego li je bio u prethodnom periodu kad je na snazi bila Direktiva o nefinancijskom izvještavanju, još je gora činjenica da se ograničava broj podataka koje veliki smiju tražiti svoje dobavljače te se analiza dobavljačkog lanca ograničava samo na prvu razinu dobavljača.

Ne samo da se time onemogućava provedba nekih uredbi koje su već na snazi (Uredba o deforestaciji i Uredba o zabrani korištenja prisilnog rada) koje podrazumijevaju analiz

Pravila o privatnosti - Uvjeti

primjena nekih međunarodnih dobrovoljnih standarda kao što su UN-ova načela o poslovnom sektoru i ljudskim pravima (UNGP) i OECD-ove smjernice za multinacionalna poduzeća koji se primjenjuju već više desetljeća. Nastupila je kritika i veliki otpor stručnjaka i znanstvenika, međunarodnih organizacija kao što je OECD, poslovnih udruženja raznih profila, pa čak i zemalja koje nisu članice EU, tim novim procesima. Na kraju, ovo bi mogao biti samo početak, još je puno regulativa na stolu te se bojim da će se ovaj proces odustajanja odraziti i na klimatske ciljeve, istaknula je u razgovoru za Poslovni FM **doc. dr. sc. Mirjana Matešić, direktorica HR PSOR-a.**

No, kao dobru vijest ističe da je velika većina kompanija, koje su se već pripremile za izvještavanje, odvojile resurse i zaposlile stručnjake, odlučila nastaviti s tim procesom. Dodatno, oni koji su objavili svoje izvještaje prepoznaju koristi od boljeg razumijevanja svojih utjecaja i rizika pa onda i prilika koje mogu koristiti za bolje upravljanje, kaže Matešić.

Na upit zašto je održiva poslovna praksa važna za razvoj gospodarstva i zapravo postaje nužna za dugoročni uspjeh poslovanja te kakva je situacija u Hrvatskoj, odgovara kako je održivost jedini način uspješnog poslovanja te da ne postoji poslovni uspjeh koji ignorira stvarne okolnosti u kojima kompanija posluje.

– Ako se zbog klimatskih promjena povećava rizik od suše onda je prilagodba suši logičan način očuvanja konkurentnosti neke poljoprivredne kompanije. Ako je energija sve skuplja zbog sigurnosnih ili okolišnih faktora, onda je ulaganje u vlastite izvore energije ili povećanje energetske učinkovitosti jedini način očuvanja konkurentnosti živom u okolišu koji se ubrzano mijenja, zbog ljudskog djelovanja. Smanjenje negativnih utjecaja s ciljem očuvanja okoliša, preduvjet je da zadržimo mogućnost poslovanja i da nam okoliš i dalje pruža izvore resursa koji su nam za to poslovanje potrebni. Zato je pravilna premisa EU na kojoj se temelje zakoni o održivosti – niti jedna kompanija koja ne pređe na održiv način poslovanja neće moći opstati na tržištu. Često citirani zaključak Draghijevog izvještaja kako moramo primjenjivati održivost, ali tako da ne narušimo konkurentnost, potpuno je pogrešan jer već za nekoliko godina konkurentnost bez održivosti neće postojati, pojašnjava sugovornica.

Održivost i konkurentnost

Podiže li se svijest da je održivost ne samo odgovornost već i prilika za rast?

– Nemam odgovor na to pitanje. Mislim da ne. Mislim da je inače razina svijesti i poznavanje rizika od neodrživog poslovanja u Hrvatskoj vrlo niska. Čak i oni gospodarstvenici koji razumiju da je ugrađivanje načela održivosti važno za konkurentnost, ne razumiju koliko je ona važna ne za rast već za opstanak i to u kratkoročnom razdoblju od nekoliko godina. Previše je kalkulacija i inzistiranja u promišljanju strategije poslovanja, uključujući i u Draghijevom izvještaju, bez razumijevanja koliko će se okolnosti brzo i dramatično mijenjati što nam jasno i vrlo glasno već više od desetljeća govore prirodoslovci. Njih se, iz nekog razloga, ne uzima ozbiljno čak niti onda kad za to dobiju Nobelovu nagradu, kao primjerice Johan Rockström za svoje planetarne granice.

A što se sve promijenilo u području održivog razvoja, koji su najveći izazovi?

– U održivom razvoju najviše se promijenio intenzitet zabrinutosti kojom znanstvenici govore o stanju glavnih sustava ravnoteže na planetu Zemlji. Dijelom se zbog toga

povećavaju regulatorni zahtjevi koji se stavljaju pred gospodarstvo s ciljem da se pokušaju preokrenuti negativni trendovi u velikim sustavima kao što su klima, ali i biološka raznolikost, propadanje ekosustava zbog crpljenja resursa i drugi. Zbog svega toga, EU je donijela neke vrlo ambiciozne regulative koje su postavile ozbiljne mjerljive ciljeve za gospodarstvo u području mjerenja i upravljanja utjecajima na održivost. To je značajno povećalo interes gospodarstva za teme održivosti, ali istovremeno povećalo i otpor prema održivom poslovanju. Čini se da je naglasak na *compliance* skrenuo pažnju s kreativnih, inovativnih rješenja koji smanjuju negativne utjecaje te istovremeno potiču konkurentnost gospodarstva, ocjenjuje dr. Matešić.

HR PSOR i Hrvatski indeks održivosti

Na konstataciju kako je HR PSOR već više od dva desetljeća lider u poticanju održivih praksi i zelene tranzicije, te da ukratko izdvoji neke aktivnosti, dr. Matešić uz smiješak navodi kako bi za odgovor trebalo i više od 10 stranica, a da ipak sve ne bi bilo rečeno.

– Naša je misija poticati primjenu održivosti u gospodarstvu, pomažući kompanijama da razumiju svoje negativne utjecaje te promijene poslovne modele kako bi postale održivije i u tome pronašle koristi kroz smanjenje rizika i jačanje prilika. Organiziramo različite edukacije i seminare o raznim temama iz područja održivosti, neke su otvorene za sve kompanije, dok su druge isključivo namijenjene članovima. Također pružamo usluge savjetovanja o regulativi, izvještavanju i drugim pitanjima iz područja održivosti. No, mislim da je ipak od svega najvažnija mogućnost umrežavanja, razmjene mišljenja, ideja i praksi koje omogućujemo velikom broju poslovnih organizacija u RH, dok su za naše članove organizirane tematske zatvorene rasprave na kojima govorimo o temama koje su aktualne i gdje naši članovi otvoreno raspravljaju te uče jedni od drugih.

Naši najvažniji projekti su godišnja Konferencija o održivom razvoju koja će se ove godine održati 11. i 12. studenoga u hotelu Esplanade Zagreb te godišnja nagrada za korporativnu održivost koju dodjeljujemo na temelju metodologije Hrvatski indeks održivosti – HRIO, koju dodjeljujemo na konferenciji. Metodologija je vrlo detaljna, procjenjuje poslovne prakse kroz ESG područja s gotovo 150 pitanja, odličan je alat za samoprocjenu kompanija, a najbolji su nagrađeni u više kategorija.

Što se tiče programa konferencije, ove godine smo malo promijenili pristup, pojašnjava dr. Matešić, a naglasak je na radionicama – bavimo se klimom, prirodom, *greenwashingom*, AI-em u održivosti, kružnim gospodarstvom. Zaista ima svega, a dolazi nam i veliki broj stranih stručnjaka i govornika. Od uvodničara i predavača bih istaknula dr. Liada Ortara, starijeg menadžera za održivost iz EFRAGA koji će nam govoriti o promjenama u novom prijedlogu ESRS standarda te Danijela Schönfeldera, stručnjaka za CSDDD i dubinsku analizu održivosti te Sonju Agustsdottir iz OECD-a koji će govoriti o dubinskoj analizi održivosti. Tu je naravno dodjela nagrada Hrvatskog indeksa održivosti te zanimljivi govornici kao npr. u panelu u kojem će veleposlanici europskih zemalja govoriti o politici EU za održivost te pozicijama svojih zemalja prema ovoj regulativi.

A što se tiče HRIO indeksa, nagrade dodjeljujemo ove godine 18. puta. Radi se o metodologiji koju smo razvili daleke 2006. godine, pri čemu su prve dodijeljene 2008. pod nazivom Indeks DOP-a. Prije 4 godine, prilikom značajnije dorade metodologije, promijenili

smo ime u HRIO. Dakle, metodologiju smo razvili sami, ali konzultirajući ugledne svjetske metodologije kao što su: Corporate Responsibility Award, organizacije Business in the Community i Dow Jones Sustainability Index, Globalne smjernice za izvještavanje o održivosti GRI-a, prilikom zadnje revizije, metodologija je u potpunosti usklađena i s ESRS – Europskim standardima za izvještavanje o održivosti koje propisuje CSRD – Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti. Metodologija je u obliku upitnika dostupna na platformi HRIO u formi aplikacije u kojoj kompanije odgovaraju na pitanja, a rezultati se boduju i rangiraju.

– Vrednovanje održivih praksi je kroz šest područja: Održivo korporativno upravljanje; Upravljanje okolišem; Odgovorne prakse u radnoj okolini; Odgovorni odnosi sa zajednicom; Ljudska prava; i Dječja prava. Ova su područja dodatno razrađena potpoglavljima i nizom pokazatelja. Upitnik se razlikuje za velika, srednja, mala ili javna poduzeća, pa, primjerice, upitnik za velike primjerice sadrži 149 pitanja. Najbolja poduzeća, nakon dodatne procjene komisije, nagrađujemo svake godine u studenome. Glavne nagrade dodjeljujemo za četiri kategorije poduzeća – veliko, srednje, malo i javno, a sektorske nagrade dodjeljujemo za uspjeh u pojedinom poglavlju upitnika, pojašnjava dr. Matešić.

Kreće i certifikat HRIO

Upitana o interesu tvrtki i ispunjavanju upitnika, direktorica HR PSOR-a odgovara kako broj kompanija koje se uključuju u HRIO raste svake godine, te prelazi 200 sudionika, što je značajan broj kada se u obzir uzme kompleksnost metodologije koja je za veliki broj kompanija previše detaljna i traži puno informacija koje kompanije ne mjere i njima ne upravljaju.

– Tvrtke se mogu prijaviti i za certifikat HRIO. Naime, razvili smo standard kojim omogućujemo poduzećima da prođu kroz detaljnu evaluaciju njihovih utjecaja te, ako se potvrdi da su utjecaji opisani u HRIO-u u skladu s praksom, bit će im dodijeljen certifikat HRIO, oznaka koja garantira njihovu predanost održivosti. Očekujemo veliki interes za certifikat jer će on služiti kao dokaz za održive prakse dobavljača što je, zbog obveze izvještavanja o utjecajima u dobavljačkom lancu za poduzeća u EU, iznimno bitno, naglašava.

Nagrade jesu svima drage, ali pravi cilj je potaknuti razumijevanje održivosti i pozitivne promjene s ciljem smanjenja negativnih utjecaja ali i prednosti nad konkurencijom, istaknula je dr. Matešić u razgovoru za PoslovniFM.

Objavu serijala ESG Bauk ili rješenje, autorice Ines Loje, financijski podržava Agencija za elektroničke medije, iz projekta Program poticanja novinarske izvrsnosti za 2025. godinu.

Autorica: Ines Loje Foto HR PSOR

Objavljeno 22. listopada 2025. Sva prava pridržana PoslovniFM.

AEM

ESG

hrio indeks

hrpsor

indeks održivost

mirjana matešić

održivost

poduzetnici